

КОНЦЕПЦІЯ
програми «Наука в ТДАТУ»
на 2016-2020 рр.

I. Визначення проблем, на розв'язання яких направлена програма

Основою стратегії ведення сільського господарства має бути висока окупність та екологічна безпечність використання всіх видів ресурсів, що витрачаються на виробництво сільськогосподарської продукції. При цьому важливим є збереження та відновлення природного середовища. Це вимагає докорінного перегляду агротехнологій та агротехніки на їх відповідність проблемам ресурсозбереження і екологічної безпеки.

За сучасних умов господарювання значна частка земель на півдні України виявились не зовсім придатними до реалізації ефективного землеробства і тваринництва, що потребує здійснення певних корінних змін у практиці їх подальшого ефективного використання.

Участь Таврійського державного агротехнологічного університету у розв'язанні вказаних проблем полягає у забезпеченні підготовки такого покоління дослідників і висококваліфікованих фахівців, які здатні ефективно здійснювати інноваційну діяльність в ринкових умовах, впроваджувати прогресивно нові і екологічно безпечні технології та методи господарської діяльності у аграрному секторі країни.

Незважаючи на давні традиції та заслужену репутацію, система аграрної науки у Таврійському ДАТУ повинна ще більшою мірою відповідати потребам сьогодення. У першу чергу шляхом підвищення рівня інтеграції теоретичних і прикладних досліджень, розширення творчих зв'язків співробітників університету з вітчизняними і закордонними науковцями, більш ретельного вивчення реальних потреб сільгоспвиробників і агробізнесу.

Водночас, із-за недостатнього державного фінансування наукової діяльності науковці вишу обмежені у можливості відвідування міжнародних наукових конференцій поза межами України. Через високу плату за публікації співробітники ТДАТУ мають певні труднощі із друкуванням результатів своїх досліджень у виданнях, які входять до світових науково-метричних баз.

Проведення наукових досліджень на сучасному науково-методичному рівні вимагає збільшення частки фінансових надходжень університету на покращення матеріально-технічної оснащеності науково-дослідних інститутів, збільшення витрат на експериментальне виробництво, підвищення мотивації співробітників до наукової праці, стимулювання залучення до наукової роботи студентів із числа магістрантів.

Наявність вищевикладених проблем обумовлює необхідність розроблення концепції програми наукової діяльності університету, практична реалізація якої у кінцевому підсумку має суттєво вплинути на здійснення належної підготовки висококваліфікованих кадрів та створення конкурентно-спроможних наукових розробок, необхідних для вирішення задач сучасного сільськогосподарського виробництва.

II. Чинники виникнення проблем

Основними чинниками, які відповідним чином впливають на стан наукової діяльності в університеті, є:

1. Рівень фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок.
2. Визначення пріоритетних напрямів наукової діяльності лабораторій НДІ.
3. Ефективність використання наукового потенціалу співробітників університету.
4. Стан маркетингу наукових розробок у регіоні.
5. Рівень співпраці Таврійського ДАТУ з вітчизняними та закордонними науковими установами і навчальними закладами.
6. Система мотивації залучення студентської молоді до наукової діяльності.

III. Мета програми

Створення сприятливого інституційного середовища для розроблення конкурентоспроможної наукової продукції і підготовки висококваліфікованих фахівців шляхом забезпечення правових, економічних і організаційних умов у напрямку активізації наукової діяльності і поглиблення її інтеграції з виробничими і навчальними процесами.

IV. Шляхи і способи реалізації програми

1. Фінансування наукових досліджень в університеті може здійснюватися кількома шляхами. **Перший** – це державне фінансове забезпечення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Міністерством освіти і науки України.

Для його потенційної реалізації Таврійський ДАТУ повинен сформувати базу наукових розробок для щорічного подання їх на відбірковий конкурс, здійснюваний експертними радами МОН України.

Другим, найбільш реальним варіантом, є створення власного фонду фінансування наукових досліджень за рахунок позабюджетних коштів університету. Джерелом їх щорічного і прогресивного надходження має стати навчально-науково-виробничий центр (ННВЦ), у якому зосереджено майже 1600 га ріллі і 60 га садових насаджень.

Для організаційного забезпечення високоефективної діяльності ННВЦ слід розробити Стратегію його розвитку щонайменше до 2025 року. Одним із першочергових етапів її реалізації має бути створення фонду фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок за рахунок зростання фінансово-економічних і виробничих показників діяльності, обумовлених впровадженням інноваційних проектів, запропонованих науковцями університету. Щорічний відбір інноваційних проектів, запропонованих лабораторіями науково-дослідних інститутів університету, має здійснюватися виключно на конкурсній основі.

Третій шлях полягає в отриманні фінансування досліджень (грантів) за рахунок укладання договорів з науково-дослідними установами, інноваційними / інвестиційними вітчизняними і/або зарубіжними компаніями, технопарками, сільгосппідприємствами різних форм власності тощо.

Для покращення цієї роботи необхідно з числа співробітників відділу міжнародних зв'язків, Інституту післядипломної освіти та дорадництва, відділу з питань інтелектуальної власності та інформатики НДЧ створити **спеціалізовану групу**, яка б, використовуючи власні творчі зв'язки і створені в університеті бази наукових розробок, здійснювала пошук і інформувала виконавців НДІ університету щодо пропозицій з надання грантів, участі у конкурсах, наукового співробітництва (у т.ч. і із закордонними партнерами) тощо.

Четвертий шлях розглядуваної проблеми полягає в забезпеченні самофінансування наукових досліджень завдяки:

- виготовленню та продажу власних наукових розробок;
- реалізації оплачуваних послуг і оплачуваної реклами наукових розробок інших фірм в межах південного регіону країни тощо.

Для виготовлення розробок необхідна відповідна матеріальна база і кошти. За їх відсутності виходом може бути пошук інвесторів і/або партнерів – власників промислово-виробничих потужностей міста (заводи, фірми тощо).

Додатковим джерелом отримання фінансування може бути співробітництво з передовими виробничими компаніями і агрофірмами регіону, реклама (на договірній основі) їх наукової продукції під час проведення конференцій, семінарів, Днів поля, а також у навчальному процесі університету.

Частина наукових фінансових надходжень має витратитися на оновлення матеріально-технічної бази науково-дослідних інститутів. Першочерговими об'єктами, які потребують фінансування, є:

- ґрунтовий канал для проведення наукових досліджень у стаціонарних умовах;
- нові мобільні енергетичні засоби тягових класів 2 і 3;
- сучасні с.-г. машини і знаряддя;
- сертифіковані лабораторії вимірювальних приладів і обладнання;
- база даних результатів діяльності суб'єктів господарювання регіону.

На більш ефективний рівень використання при проведенні наукових досліджень лабораторіями НДІ слід вивести метеорологічну станцію і тепличні комплекси університету.

2. Методика вибору пріоритетних напрямів наукової діяльності лабораторій НДІ університету обумовлена недостатньо ефективним моніторингом проблем сільськогосподарського виробництва в умовах сучасних його викликів.

Для ефективного вирішення цієї проблеми необхідно:

- постійно здійснювати моніторинг тих виробничих проблем, які мають місце у сільськогосподарському виробництві півдня України;

- здійснювати погодження напрямків наукової діяльності науково-дослідних інститутів університету із провідними НДІ України;
- укладати договори про проведення досліджень спільно із науково-дослідними структурами інших вишів і наукових закладів.

3. Ефективність використання наукового потенціалу співробітників університету може бути підвищена шляхом забезпечення належного рівня практичної реалізації ними наукового навантаження.

З урахуванням сучасних вимог МОН України до діяльності університетів фактична його величина для більшості науковців має становити щонайменше 600 год. Із них щонайменше 50% часу повинна займати безпосередня участь у проведенні науково-дослідних робіт.

Кінцевим підсумком реалізації даної концепції стосовно розглядуваної проблеми має бути створення при кожному НДІ університету лабораторій з такою кількістю співробітників, річне навчальне навантаження яких не перевищуватиме 200...300 год, а наукове навантаження становитиме щонайменше 1000 год.

Особливу увагу слід звернути на питання залучення до наукової діяльності НДІ університету викладачів кафедр загально-теоретичної підготовки студентів (вища математика і фізика, теоретична механіка, деталі машин і т. ін.).

В університеті має бути розроблена система заохочення щодо впровадження розробок співробітників університету у навчальний процес.

4. У напрямку удосконалення маркетингу власних розробок у регіоні прийнятними можна вважати наступні заходи:

- розроблення і постійне оновлення бази даних щодо завершених наукових розробок, впровадження яких потребує відповідних інвестицій. Для цього слід підготувати до друку новий проспект «Наукові розробки ТДАТУ» і оновлювати його з періодичністю не рідше 1 раз за 3 роки. Задля пошуку можливих інвесторів матеріали цього проспекту повинні представлятися на інвестиційних форумах, презентаціях, виставках, конференціях, семінарах;

- організація наукових конференцій, семінарів, Днів поля і т. ін., на яких повинна демонструватися робота зразків наукових розробок ТДАТУ. В цьому напрямку слід розробити план спільних дій між університетом і обласним (запорізьким) та районним (мелітопольським) департаментами агропромислового розвитку;

- покращення поінформованості спільноти про результати досліджень шляхом їх публікації у науково-технічних і науково-виробничих виданнях (у т.ч. і закордонних), висвітленні у телевізійних та радіопередачах;

- створення в університеті постійно діючої виставки власних наукових розробок;

- більш детальне і якісне висвітлювання результатів наукових досліджень на електронному сайті університету, а також в навчальному процесі.

5. Для підвищення рівня співпраці Таврійського ДАТУ з вітчизняними та закордонними науковими установами і навчальними закладами необхідно:

- активізувати пошук шляхів інтегрування науковців університету у міжнародні інноваційні програми типу «Горизонт-2020»;
- створити власний журнал для публікації результатів наукових досліджень, які будуть реєструватися у міжнародній науково-метричній базі Scopus;
- здійснити формування коштів для забезпечення цільових закордонних службових відряджень співробітників НДІ університету;
- здійснювати пошук укладання господарчих договорів на проведення спільних досліджень із науковцями вітчизняних НДІ, а також вищих навчальних закладів.

6. Для покращення мотивації залучення студентської молоді до наукової діяльності слід здійснити наступні кроки:

- активізувати роботу з подання студентських наукових розробок на першій і другій тури Всеукраїнських конкурсів наукових робіт. Із сформованої при цьому бази даних Раді молодих учених і студентів Таврійського ДАТУ сформувати програму конкурсного фінансування тих студентських наукових розробок, які направлені (у першу чергу) на вирішення проблем господарчої, наукової та соціальної сфер діяльності університету і його підрозділів;
- завідувачам лабораторій НДІ у програмах наукової діяльності на 2016-2020 рр. передбачити залучення до їх виконання студентів університету;
- на основі фінансового заохочення створити при науково-дослідному інституті механізації півдня України студентське конструкторське бюро (СКБ), роботу якого зорієнтувати як на розроблення технічної документації на нові науково-технічні рішення, так і на створення бізнес-інкубатора нових ідей і пропозицій.

V. Очікувані результати виконання програми

Виконання програми дасть змогу:

- оновити зміст і підвищити результативність наукових досліджень, що сприятиме створенню та реалізації у аграрному секторі півдня України конкурентоспроможної наукової продукції в умовах ринкових відносин;
- оновити наукову матеріально-технічну базу університету, підвищити якість підготовки висококваліфікованих фахівців на засадах інтеграції освіти, науки та інновацій;
- розширити форми співпраці співробітників університету з науковими установами країни, сільгоспвиробниками всіх форм власності, фахівцями європейського науково-освітнього простору;
- збільшити питому вагу студентської молоді у загальній чисельності наукових працівників університету.

VI. Оцінка організаційних фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для виконання програми

Практична реалізація організаційних засад програми особливих фінансових витрат не передбачає.

Ефективність реалізації програми залежатиме від величини фінансування наукових досліджень, отриманого чотирма науково-дослідними інститутами в результаті практичної реалізації ними пункту I розділу IV.

Технічна здійсненність питань фінансування наукової діяльності студентів (студентське конструкторське бюро, конкурсні наукові роботи тощо) за рахунок коштів державного бюджету обумовлена відповідними статтями «Закону про вищу освіту» України.

Оновлення матеріально-технічної бази науково-дослідних інститутів вимагає залучення додаткових коштів у розмірі щонайменше 2 млн. грн, необхідних для придбання:

- трактора тягового класу 2 (\approx 300 тис. грн);
- трактора тягового класу 3 (\approx 700 тис. грн);
- ґрунтообробно-посівної техніки (\approx 1 млн. грн);
- реєструючо-вимірювального обладнання (50 тис. грн.).

Вартість будівництва ґрунтового каналу не перевищуватиме 10-12 тис. грн.

Для виконання даної програми може залучатися технічна і фінансова допомога спонсорів.

Забезпеченість науковими кадрами, необхідними для виконання даної програми, – достатня.

**Затверджена на засіданні Вченої ради ТДАТУ,
протокол № 6 від «28» грудня 2015 р.**

Проректор з наукової роботи ТДАТУ

В.Надикто